

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра культурології та інформаційної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

Ю. С. Сабаданш
«30» серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НДПП 1.2.20 ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ПАМ'ЯТОК УКРАЇНИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма Культурологія
спеціальність _____

«Культурологія.»

(код та найменування спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

факультет _____
історичний
(назва факультету)

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Збереження історико-культурних пам'яток України» для студентів ОС «Бакалавр» за напрямом підготовки 034 Культурологія, денної і заочної форм навчання.

Розробник:

Нікольченко Ю. М., доцент, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету, заслужений працівник культури України.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету

Протокол від «30» серпня 2019 року, № 2

Завідувач кафедри Ю. С. Сабадаш

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Збереження історико-культурних пам'яток України» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму підготовки 034 «Культурологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є діяльність, спрямована на виявлення, облік, вивчення, збереження, охорону, популяризацію, використання об'єктів історико-культурної спадщини українського народу.

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана міждисциплінарними зв'язками з «Історією України», «Історією української культури», «Культурологією», «Музеєзнавством», «Екскурсієзнавством».

Програма навчальної дисципліни складається з наступних **змістовних модулів:**

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади проблеми збереження пам'яток історії та культури в Україні.

Змістовий модуль 2. Збереження пам'яток історії та культури в Україні у XIX-XX ст

Змістовий модуль 3. Збереження історико-культурних пам'яток України у незалежній Україні.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна і заочна форми навчання	03 «Гуманітарні науки»	Дисципліна професійної підготовки
Кількість кредитів – 4		
Модулів – 1	Спеціальність: 034 «Культурологія»	Рік підготовки – 3
Змістових модулів – 3	Семестр – 6	Індивідуальні заняття – 26 год.
Загальна кількість годин – 120	Лекції – 10 год. Семінари – 8 год. Практичні – 6 год.	
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних індивідуальна робота	Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр	Самостійна робота – 70 год.
Форма контролю:екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Збереження історико-культурних пам'яток України» є формування у студентів системних знань про історію вивчення, збереження та дослідження пам'яток археології, історії та культури на теренах України.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Збереження історико-культурних пам'яток України» є забезпечення формування у студентів знань про історико-культурне пам'яткознавство України як наукову дисципліну, розгляд теоретичних основ і практики збереження історико-культурної спадщини України; сприяння засвоєнню студентами теоретичного інструментарію щодо збереження історико-культурної спадщини України, вироблення у них вміння застосовувати його на практиці, як вагомої умови піднесення ефективності роботи щодо вивчення, збереження й охорони історико-культурної спадщини українського народу. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- законодавство України про охорону та збереження історико-культурної спадщини;
- джерельну базу процесу збереження історико-культурної спадщини України;
- еволюцію концептуальних підходів до основних понять дисципліни;

- термінологію дисципліни;
- класифікацію пам'яток;
- історію пам'ятко-охоронної справи в Україні;
- характер діяльності структур і осередків справи збереження історико-культурної спадщини в Україні;
- технічні аспекти охорони пам'яток археології, історії та культури.

уміти:

- володіти термінологічним апаратом дисципліни;
- користуватись джерелами збереження історико-культурної спадщини України ;
- класифікувати пам'ятки;
- користуватись пам'ятко-охоронною документацією;
- застосовувати знання з курсу на практиці для вивчення, збереження і охорони історико-культурних пам'яток України.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль: Збереження історико-культурних пам'яток України.

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади проблеми збереження пам'яток історії та культури в Україні.

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Збереження історико-культурних пам'яток України».

Основні поняття: збереження історико-культурної спадщини України як наукова галузь, пам'ятка, рухома і нерухома пам'ятка, пам'ятка загальнонаціонального та місцевого значення, культурна спадщина тощо. Класифікація історико-культурних пам'яток. Стан наукової розробки теми у вітчизняній та зарубіжній історіографії. Збереження історико-культурної спадщини України як навчальна дисципліна.

Тема 2. Теоретичні засади проблеми збереження пам'яток історії та культури в Україні

Пам'яткознавство в Україні у системі гуманітарних наук. Об'єкт пам'яткознавства. Теоретичні та практичні питання пам'яткознавства. Матеріальна історико-культурна спадщина. Систематизація та класифікація об'єктів історико-культурної спадщини. Пам'ятко-охоронна діяльність. Суспільні функції історико-культурної спадщини. Артефакти у системі пам'яткознавства. Специфіка видових ознак об'єктів історико-культурної спадщини в Україні. Дослідження специфіки різних видів пам'яток історії та культури.

Тема 3. Нормативно-правова база збереження історико-культурної спадщини в Україні та шляхи її вдосконалення.

Конституція України про збереження історико-культурної спадщини. Закони України про збереження історико-культурної спадщини. Постанови Кабінету Міністрів України про збереження історико-культурної спадщини. Підзаконна нормативно-правова база виявлення, вивчення, збереження та охорони пам'яток історії та культури України. Відповідальність за порушення законодавства про збереження історико-культурної спадщини. Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази збереження історико-культурної спадщини в Україні.

Змістовий модуль 2. Збереження пам'яток історії та культури в Україні у XIX-XX ст.

Тема 4. Збереження пам'яток історії та культури в Україні у XIX-початку XX ст.

Законодавча база охорони пам'яток археології, історії та культури в українських землях під владою Російської та Австро-Угорської імперій. Дискусія щодо змісту терміна «пам'ятка старовини». Дослідження світських і церковних пам'яток. Формування засад охорони рухомих пам'яток історії та культури України наприкінці XIX-на початку XX ст. Становлення національних форм музейництва. Формування провідних профільних музеїв. Розробка питань збереження документальних пам'яток. Теоретико-правові питання збереження культурної спадщини у діяльності пам'ятко-охоронних громадських структур в Україні на зламі XIX-XX ст. Створення державних органів охорони пам'яток в Україні у період Національно-демократичної революції 1917-1921 рр. Повернення з Росії української історико-культурної спадщини у 1918 р. Пам'ятко-охоронна діяльність національних українських урядів у 1917-1921 рр.

Тема 5. Пам'ятко-охоронна діяльність в УРСР.

Радянське законодавство 1920-1930-х рр. про охорону пам'яток. Діяльність ВУАН по збереженню історико-культурної спадщини у 1920-х–1930-х рр. Основні напрямки пам'ятко-охоронної діяльності громадських об'єднань і товариств до початку Другої світової війни. Пам'ятко-охоронна діяльність у західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Доля української історико-культурної спадщини у період Другої світової війни. Паспортизація пам'яток України у 1960-х рр. Участь України у міжнародних заходах щодо збереження культурної спадщини. Актуалізація на поч. 1960-х рр. створення розгалуженої мережі музейних закладів. Підготовка Зводу пам'яток України. Діяльність Українського товариства охорони пам'яток історії та культури в др. пол. 1960-1980-х рр. Започатковані часописом УТОПІК «Пам'ятки України» програми: «Забуті могили», «Фортеці України», «Шевченківські місця в Україні».

Змістовий модуль 3. Збереження історико-культурних пам'яток України у незалежній Україні.

Тема 6. Збереження історико-культурних пам'яток України у незалежній Україні.

Державна система охорони пам'яток історії та культури в Україні. Діяльність сучасних пам'ятко-охоронних органів та громадських організацій. Створення та діяльність Центру пам'яткознавства України. Діяльність Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (1990-початок ХХІ ст.). Загальні проблеми пам'ятко-охоронної роботи. Проблема розшуку та повернення історико-культурних пам'яток в Україну.

Проблема реставрації та консервації історико-культурних пам'яток. Внесок вищих навчальних закладів України у пам'ятко-охоронну діяльність. Роль музеїв, бібліотек і архівів у системі охорони та збереження пам'яток. Вивчення і збереження пам'яток археології, історії та культури Маріуполя.

4. Структура навчальної дисципліни. Модуль: Збереження історико-культурних пам'яток України

Назви змістових модулів і тем Усього	Кількість годин									
	Всього годин		Лекції		Семінарські		Практичні		СРС	
	д	з	д	з	д	з	д	з	д	з
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Збереження історико-культурних пам'яток України»	12		1	1					11	11
Тема 2. Теоретичні засади проблеми збереження пам'яток історії та культури в Україні	12		1	1					11	11
Тема 3. Нормативно-правова база збереження історико-культурної	16		2	2	2	2			12	12

спадщини в Україні та шляхи її вдосконалення										
Тема 4. Збереження пам'яток історії та культури в Україні у ХІХ-початку ХХ ст.	16		2	2	2	2			12	12
Тема 5. Пам'ятко-охоронна діяльність в УРСР	16		2	2	2	2			12	12
Тема 6. Збереження історико-культурних пам'яток України у незалежній Україні.	22		2	2	2	2	6		12	12
Індивідуальні	26	26								
Усього годин	120	120	10	10	8	8	6	6	70	
Підсумковий контроль	екзамен									

5. Теми семінарських занять

Тема 1. Нормативно-правова база збереження історико-культурної спадщини в Україні та шляхи її вдосконалення/

1. Конституція України про збереження історико-культурної спадщини.
2. Закони України про збереження історико-культурної спадщини.
3. Постанови Кабінету Міністрів України про збереження історико-культурної спадщини.
4. Відповідальність за порушення законодавства про збереження історико-культурної спадщини.
5. Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази збереження історико-культурної спадщини в Україні.

Тема 2. Діяльність, спрямована на збереження історико-культурної спадщини в українських землях у ХІХ–початку ХХ ст.

1. Зародження пам'ятко-охоронної діяльності .
2. Поняття історико-культурної пам'ятки. Дискусія щодо поняття «пам'ятка старовини».
3. Діяльності державних установ і громадських організацій в Російській та Австро-Угорській імперіях у сфері охорони історико-культурної спадщини.
4. Роль наукових товариств у сфері дослідження та збереження історико-культурної спадщини:
  - діяльність Київської археографічної комісії у вивченні та збереженні пам'яток;
  - археологічні з'їзди та їхня роль в активізації пам'ятко-охоронної діяльності;
  - діяльність Історичного товариства імені Нестора-літописця;
  - пам'ятко-охоронна діяльність Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва. та його роль у вивченні й збереженні старожитностей.

Тема 3. Пам'ятко-охоронна діяльність в УРСР.

1. Радянське законодавство 1920-1930-х рр. про охорону пам'яток археології, історії та культури.
1. Основні напрямки пам'ятко-охоронної діяльності громадських об'єднань і товариств в УСРР та УРСР до початку Другої світової війни.
2. Доля української історико-культурної спадщини у період Другої світової війни.
3. Законодавство УРСР про охорону, збереження та використання пам'яток археології, історії та культури.
4. Паспортизація пам'яток в Україні у 1960-1980-х рр. та її значення у пам'ятко-охоронній діяльності.
5. Підготовка Зводу пам'яток України.
6. Участь УРСР у міжнародних організаціях і програмах щодо збереження історико-культурної спадщини.
7. Створення і діяльність Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (УТОПІК).
8. Започатковані часописом УТОПІК «Пам'ятки України» програми: «Забуті могили», «Фортці України», «Шевченківські місця в Україні» та їхня роль у пам'ятко-охоронній діяльності.

Тема 4. Діяльність органів влади і громадських організацій щодо збереження історико-культурних пам'яток України у незалежній Україні.

1. Становлення і розвиток законодавства України про охорону історико-культурної спадщини та проблеми його реалізації у сьогоденні.
2. Діяльність державних органів та громадських організацій у сфері збереження пам'яток історії та культури:
  - державне забезпечення пам'ятко-охоронної діяльності в Україні;
  - основні напрямки діяльності Центру пам'яткознавства НАН України;
  - Українське товариство охорони пам'яток історії та культури у сьогоденні;
  - роль музейних установ, бібліотек і архівів у системі охорони та збереження пам'яток археології, історії та культури;
4. Особливості пам'ятко-охоронної діяльності в Маріуполі.

6. Практична робота.

1. Визначити напрямки діяльності органів влади і громадських організацій щодо збереження історико-культурних пам'яток в Україні.
2. З'ясувати процес становлення і розвитку законодавства України про охорону історико-культурної спадщини та проблеми його реалізації у сьогоденні.
3. Охарактеризувати діяльність державних органів та громадських організацій у сфері збереження пам'яток історії та культури:
  - державне забезпечення пам'ятко-охоронної діяльності в Україні;
  - основні напрямки діяльності Центру пам'яткознавства НАН України;
  - Українське товариство охорони пам'яток історії та культури у сьогоденні;
  - роль музейних установ, бібліотек і архівів у системі охорони та збереження пам'яток археології, історії та культури;
4. Дослідити особливості пам'ятко-охоронної діяльності в Маріуполі.

7. Самостійна робота студентів.

1. Опрацювати нормативно-правову базу щодо охорони, збереження та використання історико-культурної спадщини в Україні:
  - 1.1. Закон України «Про музеї та музейну справу».
  - 1.2. Закон України «Про охорону культурної спадщини».
  - 1.3. Закон України «Про утворення Державної служби охорони культурної спадщини».
  - 1.4. Закон України «Про охорону археологічної спадщини».
  - 1.5. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004-2010 роки».
  - 1.6. Закон України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної

культурної спадщини.

1.7. Закон України «Про культуру».

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання.

1. Опрацювати наукову, науково-методичну та навчальну літературу щодо охорони, збереження та використання пам'яток археології, історії та культури в Україні:

1.1. Акуленко В. І. Охорона пам'яток культури в Україні (1917-1990). – К.: «Вища школа», 1991. – 274 с. .

1.2. Заремба С. Нариси з історії українського пам'яткознавства. – К.: ТОВ « Видавництво Аратта», 2002. – 204 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: istory.org.ua

1.3. Заремба С. З. Українське пам'яткознавство: історія, теорія, сучасність. – К. : Логос, 1995. 447 с.

1.4. Памяткознавчі студії України: теорія і практика / Відп. ред. В. О. Горбик. – К.: Інститут історії України НАН України, 2007. – 336 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: istory.org.ua

1.5. Поливач К. А Культурна спадщина та її вплив на розвиток регіонів України.– К.: Інститут географії НАН України, 2011. – 208 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: igu.org.ua

1.6. Руденко С. Б. Про поняття «Пам'яткознавство» / С. Б. Руденко //Культурологія. Філологія. Музикознавство, № 1, 2013. – С. 46–53.

1.7. Тронько П. Т., Войналович В. А. Увічнена історія України. – К.: Наукова думка, 1992. – 275 с.

Методичні рекомендації щодо виконання практичних завдань, індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ) і самостійної роботи (СРС)

Відповідно до навчального плану спеціальності 034 «Культурологія», студентам пропонуються до виконання різні за типом та формою завдання до змістових модулів курсу «Збереження історико-культурних пам'яток України». До таких завдань належать практична робота, самостійна робота (СРС) та індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ), які є невід'ємною формою набуття нових знань та навичок з курсу «Збереження історико-культурних пам'яток України».

Виконання студентом СРС та ІНДЗ за окремими темами є обов'язковою умовою оцінювання його успішності з освоєння курсу.

З метою успішного письмового виконання СРС та ІНДЗ студентам необхідно опрацювати за предметно-тематичним, алфавітним, систематичним та електронним каталогами бібліотек (МДУ, Центральної міської бібліотеки м. Маріуполя ім. В. Г. Короленка, електронних та ін.) джерельну базу курсу «Збереження історико-культурних пам'яток України» відповідно до списку рекомендованої базової та допоміжної літератури.

Згідно з діючими бібліографічними вимогами, складається перелік використаних джерел та літератури з теми СРС та ІНДЗ (розміщується в якості останньої рубрики виконаного завдання). Результати роботи подаються у письмовій формі (роздрукований та сфальцьований реферат).

СРС та ІНДЗ подаються студентом на кафедру протягом 2 днів після останнього семінарського заняття для перевірки викладачем до складання письмового екзамену.

Форма подання – комп'ютерний набір, надрукований на аркушах формату А4, кегль 14, шрифт – Times New Roman, інтервал – 1, мова – українська (джерела та література подаються мовою оригіналу). Поля: ліве – 20 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Обсяг СРС та ІНДЗ (без врахування додатків) – 4-5 аркушів А4 без урахування титульної сторінки. Текст СРС та ІНДЗ подається у 3-ій особі від імені автора. Максимальна оцінка проекту становить 9 балів. Критерії оцінки:

- змістовність,
- логічність викладення матеріалу,
- самостійність висновків,
- дотримання вимог щодо оформлення тексту.

Текст складається з наступних частин: вступу, основної частини (аналіз опрацьованих джерел з обраної теоретичної проблеми), висновків та списку опрацьованих джерел і літератури в алфавітному порядку (не менше 6 позицій).

Фактичну частину реферату становить аналіз результатів роботи з публікаціями з досліджуваної теми, тобто студент повинен структурувати отримані знання з конкретного питання теорії книгознавства. Наприклад, застосовуючи творчий підхід, студент опрацьовує, порівнює та групує концептуальні підходи різних авторів стосовно вивчення теми (навести відомості про основних авторів та зміст публікацій, монографій, навчальних посібників, підручників, збірників праць науково-практичних конференцій тощо).

Обов'язковою умовою виконання завдання є дотримання діючих вимог до оформлення бібліографічних посилань (ДСТУ 7.1:2006).

9. Методи навчання

Методи усного, письмового контролю та самоконтролю.

Словесні (розповідь-пояснення, бесіда, проблемна лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні (реферати тощо).

Пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові методи.

Поза аудиторна діяльність.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Перевірка конспектування студентами лекційних занять.

Оцінювання усних відповідей студентів, презентації самостійних завдань.

Виконання та захист студентами індивідуального завдання за темою курсу.

11. Розподіл балів, які отримують студенти за:

- аудиторну роботу: семінарські заняття – 20 балів; практичні заняття – 10 балів;
- самостійну роботу (письмове виконання творчих завдань) – 10 балів;
- індивідуальне навчально-дослідне завдання (реферативне опрацювання спеціальної літератури) – 10 балів;
- екзамен – 50 балів.

Оцінювання знань та вмінь студентів відбувається за наступним розподілом:

Семінарські заняття і практична робота				Загальна	Екзамен	Сума
Семінарські заняття				50	50	100
	Прак тична робот а	СРС	ІНДЗ			
T1	T2	T3	T4			
5	5	5	5	10	10	10

T1, T2 ... – теми семінарських занять.

Шкала оцінювання навчальних досягнень студента з навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре

74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Основна

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
2. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 7, ст. 45.
3. Закон України «Про музеї та музейну справу» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 25, ст. 191.
4. Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 15, ст. 86.
5. Закон України «Про охорону культурної спадщини» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 39, ст. 333.
6. Закон України «Про охорону археологічної спадщини» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 26, ст. 361
7. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004–2010 роки» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 32, ст. 390.
8. Закон України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008, N 16, ст. 153.
9. Закон України «Про культуру» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 24, ст. 168.
10. Заремба С. З. Українське пам'яткознавств : історія, теорія, сучасність. Підручник / С. З. Заремба. – К.: «Славутич», 1995. – 289 с.
11. Збірник нормативно-правових актів з питань охорони культурної спадщини. – Луцьк: Видавництво «Велика Волинь», 2005. – 95 с.
12. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_089.
13. Основи пам'яткознавства: підручник / Під заг. ред. Л. О. Гріффена, О. М. Титової – К.: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2012.– 380 с.
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 2002 р. N 446 «Про утворення Державної служби охорони культурної спадщини» – [Електронний ресурс]. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2002-п

Допоміжна

1. Актуальні питання виявлення і дослідження пам'яток історії та культури. – Ч.1. – К.: Інститут історії України НАН України, 1999. – 255 с.
2. Акуленко В. І. Охорона пам'яток культури в Україні (1917-1990) / В. І. Акуленко. – К.: Вища школа, 1991. – 274 с.

3. Бевз М. В. Методологічні аспекти збереження, реставрації та регенерації заповідних містобудівних ансамблів і комплексів / М. В. Бевз // Проблеми збереження і використання культурної спадщини в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Святогірськ Донецької області 25–27 травня 2005 року. – Слов'янськ, 2005. – С. 14–20.
4. Богуславский М. М. Международная охрана культурных ценностей / М. М. Богуславский. – М. : Просвещение, 1979. – 314 с.
5. Гаврилюк О. Н. Историчний нарис пам'яткоохоронної справи / О. Н. Гаврилюк, С. В. Гаврилюк // Основи пам'яткознавства / Під заг. ред. Л. О. Гріффена, О. М. Титової. – К.: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2012. – 380 с.
6. Гаврилюк С. В. Пам'яткознавчий збірник «Старожитності України» : історія підготовки, авторство, суспільний відгомін / С. В. Гаврилюк // III Міжнародний науковий конгрес українських істориків, «Українська історична наука на шляху творчого поступу» . Луцьк, 17–19 травня 2006 р. : Доповіді та повідомлення : В 3-х т./ Укр. іст. т-во Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки / Гол. ред. : Л. Винар, І. Коцан; відп. ред. : С. Гаврилюк, О. Гаврилюк, В. Пришляк, Л. Шваб.– Луцьк : РВВ, «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008.– Т. 3.–540 с.– С. 390–395.
7. Гаврилюк С. В. Питання охорони історичних пам'яток у діяльності державних установ і громадських організацій в Російській імперії (друга половина XIX – початок XX ст.) / С. В. Гаврилюк // Студії з архівної справи та документознавства / Держкомархів України; УНДІАСД ; Європейський ун-т; редкол.: І. Б. Матяш (гол. ред.), Н. М. Христова (заст. гол. ред.), та ін.– К., 2002.– Т. 8.– С. 147–153.
8. Горбик В. О. Проблеми дослідження і збереження пам'яток історії та культури в Україні / В. О. Горбик, Г. Г. Денисенко // Укр. іст. журн. – 2004. – № 2. – С. 133–144.
9. Гріффен Л. О. Пам'ятки техніки / Л. О. Гріффен, В. О. Константинов, О. М. Титова. – К. : Центр пам'яткознавства НАН України і Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, 2010. – 102 с.
10. Денисенко Г. Г. Підготовка «Зводу пам'яток історії та культури України» : наукові напрацювання та перспективи України / Г. Г. Денисенко // Краєзнавство. – 2012. – № 3. – С. 118–125.
11. Денисенко Г. Г. Проблема дослідження пам'яток воєнної історії XX ст. / Г. Г. Денисенко // Праці центру пам'яткознавства. – К., 2001. – Вип. 3. – С. 109–125.
12. Заремба С. Нариси з історії українського пам'яткознавства / С. Заремба. – К. : ТОВ Видавництво «Аратта», 2002. – 204 с.
13. Зарубіжний досвід збереження нерухомої історико-культурної спадщини // Історико-культурна спадщина України : проблеми дослідження та збереження. – К., 1998. – С. 91–103.
14. Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження : монографія / редкол. В. О. Горбик, О. П. Дорошко, С. І. Кот та ін. – К., 1998. – С. 51–62.
15. Кот С. Теоретичні проблеми пам'яткознавства / С. Кот // Пам'яткознавчі студії в Україні: теорія і практика / Відп. ред. В. Горбик. – К.: Інститут історії України НАН України, 2007. – С. 7–64.
16. Курило Т. Проблеми реалізації законодавства України про охорону культурної спадщини та деякі шляхи їх подолання / Т. Курило // Право України. – 2003. – № 3. – С. 125–126.
17. Курило Т. Становлення та розвиток законодавства про охорону культурної спадщини України в сучасний період / Т. Курило // Право України. – 2001. – № 3. – С. 108–110.
18. Охорона культурної спадщини : заходи щодо збереження пам'яток // Музеї України. – 2007. – № 2/3. – С. 40–41.

19. Пам'яткознавчі студії в Україні: теорія і практика / С. І. Кот, В. О. Горбик, Г. Г. Денисенко [та ін.]. – К., 2007. – 336 с.
20. Петровський О. М. Проблеми збереження культових споруд пам'яток архітектури та шляхи її вирішення / О. М. Петровський, В. Р. Мороз // Проблеми збереження і використання культурної спадщини в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Святогірськ Донецької області 25–27 травня 2005 року. – Слов'янськ, 2005. – С. 99–100. 21. Поливач К. А. Історико-культурна спадщина як фактор розвитку регіонів та населених місць України / К. А. Поливач // Український географічний журнал. – 2005. – № 1. – С. 35–62.
22. Прибега Л. В. До питання морфологічного аналізу пам'ятки архітектури / Л. В. Прибега // Праці центру пам'яткознавства. – К., 2001. – Вип.3. – С. 34–48.
23. Прибега Л. Міжнародна рада з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS): 1965–2005 рр. / Л. Прибега // Пам'ятки України. – 2005. – №2. – С. 148–150.
24. Прибега Л. В. До питання термінологічних визначень у пам'ятко-охоронній методиці / Л. В. Прибега // Праці Центру пам'яткознавства. – 2003. – Вип. 5. – С. 18–32.
25. Руденко С. Б. Про поняття «пам'яткознавство» / С. Б. Руденко // Культурологія. Філологія. Музикознавство. – 2013. – № 1. – С. 46–53.
26. Руденко С. Б. Про фундаментальні засади пам'яткознавства / С. Б. Руденко // Праці Центру пам'яткознавства. – 2008. – Вип. 14. – С. 18–40.
27. Руденко С. Б. Терміносистема пам'яткознавства : уточнення дефініцій / С. Б. Руденко // Праці Центру пам'яткознавства. – 2006. – Вип. 9. – С. 213–225.
28. Сучасні інформаційні технології в охороні та дослідженні пам'ятника історії та культури // Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження. – К., 1998. – С. 91–103.
29. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870–1910-і рр. / Л. Д. Федорова. – К. : Інститут історії України НАН України, 2013. – 373 с.
30. Худолей О. С. Становище пам'яткоохоронної справи незалежної України: історіографія проблеми / О. С. Худолей // Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки. – 2014. – Число 20, Вип. 4 (2). – С. 29–35.
31. Худолей О. С. Українське пам'яткознавство : сучасні проблеми та тенденції / О. С. Худолей // Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки. – 2011. – Число 17, Вип. 3. – С. 46–49.

«ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ПАМ'ЯТОК УКРАЇНИ»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Укладач: Нікольченко Ю.М.
Виготовлення оригінал-макету
Формат 60x84 1/16.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman – 14
Умовн. друк. арк. 1

Маріупольський державний університет
Адреса університету: м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129
E-mail: mggu_kafedra_kid@mail.ru
Сайт: <http://mdgu-kid.at.ua>

